

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

• ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ. ΣΤΕΛΛΑ ΒΙΟΛΑΝΤΗ. - ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ ΤΟΥ 1909. - ΜΕΛΑΧΡΑ. ΒΑΡΙΕΤΕ. ΡΑΧΗΛ.

Ἡ περυσινή ἐπιτυχία τῆς «Φωτεινῆς Σάντρον» παρώρμησε τὸν κ. Ξενόπουλον νὰ δραματοποιήσῃ καὶ ἄλλο διήγημά του. Τὸν «Ἐρωτα Ἐσταυρωμένον.»

Ἡ ὥραία Ζακυνθινοπούλα Στέλλα, ἡ κόρη τοῦ Παναγῆ Βιολάντη, τοῦ πλουσίου κτηματίου, πέφτει σὰ ἐρωτικά δίχτυα τοῦ Χρηστάκη Ζαμάνου, υἱοῦ τοῦ ξεπεσμένου κόντε Ζαμάνου καὶ, σ' ἓνα γραμματάκι, πὸν τοῦ στέλνει ὕστερ' ἀπὸ κάπια ψυχικὴ πάλη, τοῦ γράφει: «Εἶμαι δική σου.» Ὁ Χρηστάκης—ἓνας Ζακυνθινὸς λεοντιδεὺς—πὸν τῷ χει καμάρι του νὰ κορτεζάρῃ ὅλες τὶς γυναικες, παντρεμένες κι ἀνύπαντρες, καὶ πὸν βάλθηκε μὲ τὰ σωστά του νὰ κἀνῃ δική του τῆ Στέλλα, πρὸ παντὸς γιὰ τὴν προικὰ της, δὲν εἶναι ὁ γαμπρός, πὸν ὀνειρεύεται γιὰ τὴν κόρην του ὁ Παναγῆς Βιολάντης, ὁ δεσποτικὸς πατέρας καὶ πεισματάρης, πὸν στὴν ψυχὴ του μέσα κυριαρχεῖ περισσότερ' ἀπ' ὅλα τὰ αἰσθήματα, τὸ αἰσθημα τῆς ἐξουσίας τῶν δικῶν του. Μὰ καὶ ἡ Στέλλα εἶναι τοῦ πατέρα της κόρη σὸ πείσμα. Ἀθῶα κατὰ βῆθος, ἀφίνεται στὴν ἀγάπῃ της γιὰ τὸ Χρηστάκη, μ' ὅλη τὴ δύναμι τῆς παρθενικῆς της ψυχῆς. Ἡ φράσις: «εἶμαι δική σου» πὸν χαράζει ἐπάνω σὸ φυσικὸ χαρτὶ μὲ τὴ μαρογαρία στὴν ἐπάνω κόχη, δὲν εἶναι ἀπὸ τὶς συνειδησμένες ἐρωτοτροπιὰς τῶν κορμισῶν. Αἱ κατακτήσεις τοῦ Ζαμάνου, πὸν κοινολογοῦνται ἀπὸ στόμα σὲ στόμα, σὰ μάτια τῆς ἀγνῆς Ζακυνθινοπούλας δίνουν κάπια αἴγλη στὸν ἀγαπημένο της. Εἶναι ὑπερήφανη πὸν κατώρθωσε ν' ἀγαπηθῆ—ἔτσι πιστεύει—ἀπὸ τὸν ὥραϊο κατακτητὴ καὶ κάπως παιδιάτικος ἐγωῖσμός,—νὰ κερδίσῃ αὐτὴ, μὰ κόρη ἑνὸς πλουσίου ἀστοῦ, ἀλλὰ χωρὶς τίλους καὶ χωρὶς οἰκόσημα, τὴν καρδιὰ τοῦ Χρηστάκη, πὸν τὸν ζητοῦνε τόσες καὶ τόσες καὶ τρελλαινένας γιὰ δαύτονε ἢ Μαίρη τοῦ κόντε-Μαρκότση—τὴν δυναμώνει στὴν ἀπόφασί της νὰ γίνῃ δική του ἢ νὰ πεθάνῃ.

Ἐτσι ὅταν ὁ πατέρας της, ἀφίνει ὅλο τὸ θυμὸ του νὰ ξεσπάσῃ ἐπάνω της καὶ τὴν καταριέ-

ται καὶ τὴν βροῖζει, πὸν ἐρεξίλεψε τὸ σπῆτι τους μὲ τὰ καμώματά της καὶ τὸ ἐρωτικὸ ραβασάκι πὸν ἔστειλε τοῦ Χρηστάκη καὶ πῆρε κείνος θάρρος νὰ τοῦ ζητήσῃ τὸ χέρι της, ἡ Στέλλα ἀφίνει μὰ σπαρακτικὴ ἀλήθεια νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὰ χεῖλή της:

— Πάει!... Δὲν μὲ χωρεῖ πειὰ τὸ σπῆτι τοῦ πατέρα του.

Καὶ μὲ τὸ πείσμα τὸ Βιολάντικο, πὸν τρέχει μέσα στὶς φλέβες της καὶ τὴν πεποῖθησι, πὸς μὰ φορὰ πὸν ἔγραψε τοῦ καλοῦ της πὸς εἶναι δική του δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀλλοιῶς παρὰ νὰ γίνῃ δική του, ὑπομένει μὲ μὰ μαρτυρικὴ ἐγκατέρησι ὅλα τὰ βῆσανα καὶ τὰ μαρτύρια πὸν τῆς ἐπέβαλλε ὁ πατέρας της γιὰ ν' ἀρηθῆ τὸ Χρηστάκη, νὰ ζητήσῃ συγγνώμην καὶ νὰ παντρευτῆ τὸν πλούσιο ἔμπορο Μένουλα.

— Ἀφοῦ τὸ θέλετε, λέει κάπου, νὰ μὴν πάρω τὸ Χρηστάκη, δὲν τὸν πέρονω. Μὰ δὲν θὰ πάρω καὶ κανέναν ἄλλον. Οὔτε ζητῶ συγγνώμην. Δὲν ἔκανα τίποτε κακὸ γιὰ νὰ ζητήσω συγγνώμην.

Μέσα στὴ μικρὴ καὶ σκοτεινὴ σοφίτα, πὸν τὴν ἔχει φυλακισμένη ὁ πατέρας της γιὰ νὰ τὴν ἀναγκάσῃ ν' ἀλλάξῃ κεφάλι, τὸ καλὸ κ' ὑπερήφανο κορίτσι, μὲ μόνῃ συντασφὰ τὴ ρεζεντά της, περιμένει τὸ Χρηστάκη. Εἶναι βέβαιη πὸς τὴν ἀγαπᾷ κ' ἐκεῖνος ὅπως κι αὐτὴ τὸν ἀγαπᾷ καὶ δὲν ἀμφιβάλλει, πὸς θὰ ὑπερνικήσῃ κάθε ἐμπόδιο γιὰ νᾶρθῃ νὰ τὴν πάρῃ. Ἀπὸ τὸ μικρὸ φεγγίτη προσπαθεῖ νὰ τὸν διακρίνῃ κάτω σὸ δρόμο. Τοῦ κάκον! Ἐκεῖνος δὲν φαίνεται. Καὶ σβύνει, ὅλον ἐν σβύνει...

Τὸ τέλος ἐπέρχεται τραγικόν. Ὁ πατέρας της τῆς φέρνει ἔξαφνα τὰ μαντάτα, πὸς ὁ Χρηστάκης ἐξεπόρτισε μὲ τὴ Μαίρη Μαρκότση. Στὸ ἄκουσμα αὐτὸ δὲν ἀντέχει. Μὲ μὰ τελευταία διαμαρτύρησι: «Ψέματα... ψέματα!» πέφτει νεκρή.

Τὸ ἔργον πρωτοπαίχθηκε τὸν περασμένο χειμῶνα στὰς Πάτρας ἀπὸ τὴν Κυβέλη, μὲ μεγάλη ἐπιτυχία...

Ἐδῶ, ὁ συγγραφεὺς τοῦ τὸ ἔδωσε στὴ «Νέα Σκηρὴ» ἀφοῦ τὸ διεσκεύασε κἄπως. Τοῦ ἄλλαξε δηλαδὴ τὴ δευτέρη προῶξι. Ὅσοι τὸ εἶδαν στὰς Πάτρας καὶ δῶ, δῦσχυρίζονται ὅτι μὲ τὴν ἀλλαγὴν αὐτὴν, ἐβλάβη ἐν μέρει ἡ δραματικὴ του ἐνότης.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι ὅπως ἐπαίχθηκε ἀπὸ τὴν «Νέαν Σκηρὴν» ἡ δευτέρα προῶξις δὲν ἔχει τὴν δύναμιν τῆς πρώτης καὶ τῆς τρίτης.

Ὅπως δὴποτε, ἐσημείωσε ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν καὶ ἔδωσε τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὴν δα Κοτοπούλη νὰ μᾶς δώσῃ μίαν ἀπὸ τὰς ὠραίας ἐκδηλώσεις τῆς Τέχνης της, τὰς ὁποίας τόσον σπανίως δυστυχῶς μᾶς δίνει τὰ τελευταῖα αὐτὰ χρόνια ἡ καλὴ ἠθοποιός.

Οἱ κ. κ. Τσοκόπουλος καὶ Ἄρνινος ἐσέβριζαν ἐφέτος εἰς τὸ νοῆμον κοινὸν καὶ τὴν γενναίαν φρουρὰν τῆς πρωτευούσης, τὸν τρίτον τόμον τῶν «Παναθηναίων». Τὰ «Παναθήρεια τοῦ 1909.»

Διὰ τὸ ἔργον αὐτό, εἰς τὸ ὅποιον—ὅπως καὶ εἰς τὰ προηγούμενα—συνειργήσθησαν, ἐκτὸς τῶν ἐπισήμως εἰς τὸ πρόγραμμα ἀναφερομένων συγγραφέων, καὶ ὀλόκληρος ὁ θίασος τῆς «Νέας Σκηρῆς» κ' ἐπρόσθεσε σκηρὰς ὁ ταμίας καὶ τραγουνάκια ὁ θεατροῶνης, δὲν θ' ἄξιζε τὸν κόπον νὰ γίνῃ κἄν λόγος ἀπὸ τὴν στήλην αὐτὴν, ἐὰν ἡ κλασσικὴ ἀποτυχία του δὲν ἐσημείωνε καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς καταλύσεως τῆς μόδας τῶν «Ἐπιθεωρήσεων».

Τὸ γεγονός αὐτό, ὅσο κι ἂν εἶναι οἰκονομικῶς δυσάρεστον διὰ τοὺς συμπαιθεῖς συγγραφεῖς τῶν «Παναθηναίων», πρέπει, ἐν τούτοις, νὰ χαριετισθῇ μὲ κάποιαν ἰδιαιτέραν χαρὰν.

Ν' ἀρχίσῃ ὁ κόσμος νὰ κουράζεται ἀπὸ τὰ ἠλίθια εὐφρολογήματα τοῦ Πετεινάρη καὶ ν' ἀηδιάζῃ ἀπὸ τὰ ρούμερα τοῦ καφέ-σαντάν, εἰς τὰ ὁποῖα μετεβλήθησαν οἱ ἠθοποιοί, εἶναι κάποιον εὐνοῖον σημεῖον διὰ τὸ Ἑλληνικὸν θεῖον. Ἦτο καιρὸς πειὰ νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἀντίδρασις κατὰ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ βαναύσου γούστου τοῦ κοινοῦ ἀπὸ ἓνα θιασάρχην, πὺν δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μὲ τὴν Τέχνην καὶ δὲν ἐννοεῖ νὰ λησμονήσῃ τὰ πρῶτα καλλιτεχνικὰ βήματά του ἐπὶ τὴν σάνδα τῆς παντομίμας εἰς τὸ Κορδελιὸ τῆς Σμύρνης. Ἦτο καιρὸς ἡ

πανηγυρικὴ ἀποτυχία τῶν ἐφτείνων «Παναθηναίων» νὰ μᾶς πείσῃ ὅτι ὁ κόσμος ἄρχισε ν' ἀναζητῆ κάποιαν ἐκλεκτοτέραν πνευματικὴν τροφήν.

Ἰδίως ὁμως ἦτο καιρὸς νὰ πεισθῇ ἡ δὲς Κοτοπούλη, ὅτι ἡ θεσίς της δὲν εἶναι πλεόν—ὅπως δὲν ἦτο ποτὲ—κοιτὰ εἰς τὸν κ. Σαγιώρ. Μπροστά της ἀνοίγεται ἓνα εὐρύτατον στάδιον ἀληθινῆς καλλιτεχνικῆς δράσεως. Ἄς τὸ ἀκολουθήσῃ, μὲ τὴν βεβαιότητα, ὅτι θὰ τὴν ὑποστηρίξουν ὅλοι ὅσοι τὴν ἐκτιμοῦν ἀληθινὰ καὶ σέβονται τὸ ταλέντο της. Πρῶτος ἐγώ, πὺν ἂν τῆς εἶπα τὰ πικρότερα λόγια, δὲν τῆς κρατῶ ὁμως καμμιά κάκια γιατί δὲν ἠθέλησε πέρουν νὰ παίξῃ τὴ «Χειραφετημένη» μου. Καὶ γιὰ τὸ καλὸ πὺν τῆς ἔκανε, ἢ πὺν θὰ τῆς κάνει, μὲ τὴν ἐφτείνην ἀποτυχίαν τῶν «Παναθηναίων» ὁ ἀγαπητός μου συνάδελφος κ. Τσοκόπουλος, ἄς προσπαθήσῃ νὰ πείσῃ κι αὐτόν, ὅτι εἶχε ἄδικον γιὰ τὶς συμβουλὲς ἀνατροφῆς, πὺν μου ἔδωσεν πέρουν εἰς τὰς «Ἀθήρας».

Κανένα ὄνειρον δὲν πραγματοποιεῖται, ἀλλὰ καὶ ἂν πραγματοποιηθῇ δὲν εἶναι πειὰ ἐκεῖνο πὺν ἐπερίμενε κανεῖς. Γύρω ἀπὸ τὴν κεντρικὴν αὐτὴν ἰδέαν πλέκεται τὸ νέον ἔργον τοῦ κ. Παντελῆ Χόρν.

Ἡ Μελάχρα, ἡ ὠραία ἀτσιγγανοπούλα, πὺν, χρόνια τώρα, σὺν πέθανε ἡ μάνα της—μιά ξακουσμένη προφήτισσα τῆς φυλῆς της—ἐγύρισε τὸν κόσμον ὅλον μὲ κάποιον θίασον θεατρῶν, κουρασμένη τώρα πειὰ ἀπὸ τὴ ζωὴ αὐτὴ ξαναγυρίζει στὸ ἀτσιγγανοχώρι της κι ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὴ γρηὰ μάγισσα Βενετιά νὰ τῆς δώσῃ τὸ πριγκηπόπουλο τοῦ παραμυθιοῦ, πὺν σὺν ἦταν μικρὴ τῆς ἔταξε νὰ τῆς δώσῃ ἄντρα. Τὸ θέλει τὸ πριγκηπόπουλο. Εἶναι γραφτό της νὰ τὸ πάρῃ καὶ θὰ τὸ πάρῃ!

Καὶ ὦ τοῦ θαύματος! τὸ πριγκηπόπουλο—ἓνα ἔκθετο μῦς πριγκηπισσας κ' ἐνὸς γύφτου—ὑπάρχει στὸ χωριό. Εἶναι ὁ Νέδος, ὁ παραγνῖος τοῦ Τεμέλκου, τοῦ γέρω-ξεκοντιάρη, πὺν ἡ γυναῖκά του, ἡ ὁμορφὴ Περουζὲ τραλαίνεται γι' αὐτόν. Τὸν Νέδο δηλαδὴ. Αὐτὸς ὁμως, πὺν βαρέθηκε νὰ δουλέῃ τὸ μπαζοκι κι ὄνειρεῖται νὰ δουλέψῃ καὶ τὸ χουσαφι, δίνεται ὀλόκληρος στὴν ἀγάπῃ τῆς ὁμορφῆς Μελάχρας.

Ἡ Περουζέ, περιφρονημένη διαφαίνεται ἐκδίκησι. Ἀλλὰ σὴν παγίδα πὸν στήγει τοῦ Γιάσσαρη καὶ τῆς Μελάχρας, κνηγῶντας τὸ ὄνειρό της, πέφτει ἡ ἴδια, Καὶ ἡ Μελάχρα — τὸ ὄραϊο αὐτὸ σύμβολο τῆς ἀγαπημένης τῆς Μοίρας — χορεύει πὸν τρολλὸ χορὸ τῆς Χαράς καὶ τῆς Ζωῆς τῆ στιγμῆ, πὸν πεθαίνει ἡ ἀντίζηλή της, ἡ δειροκνηγῆτρα, πὸν βάλθηκε νὰ τῆς κόρη τὸ δρόμο.

Ἡ σύλληψις τοῦ ἔργου, δυνατῆ, ποιητικῆ, γεμάτη σύμβολα, ἐξέφυγε δυστυχῶς ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ συγγραφέως σὴν ἐκτέλεσι. Οἱ δύο πρῶτες πράξεις, μὲ ὄλον τὸν δυνατὸν διάλογόν τους προχωροῦνε ἄτονες. Ὁ λυρισμὸς του κουράζει. Μόλις εἰς τὸ μέσον τῆς δευτέρας πράξεως, τῆ στιγμῆ πὸν ἀρχίζει τὸν πόλεμον ἡ Περουζέ, ἀρχίζει ἡ δραῖσις. Καὶ πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσῃ κανεὶς, αὐτὸ ἔβλαψε πολὺ τὸ ἔργον. Ἐπειτα τὰ σύμβολα—κ' ἔχει παραπολλὰ τὸ δράμα αὐτό—δὲν εἶναι ὅσῳ ἔπρεπε διαγεγραμμένα καλά, ὥστε νὰ τ' ἀντιληφθῆ ὁ θεατῆς καὶ κατανοῦν σὲ πολλὰ σημεία ἐντελῶς ἀκατάληπτα. Ὁ τρόπος π. χ. τοῦ γέρω-ξεκουτιάρη Τεμέλκου πὸν μοιράζεται μὲ τὸν Νέδον τὴν γυναῖκά του καὶ πὸν συμβολίζει τὴν ἐλεύθερον ζωὴν τῶν Ἀτσιγγάνων ἔξω ἀπὸ κάθε συνθήκην καὶ νόμον, εἶναι περισσότερον ἀπὸ ὅ,τι ἔπρεπε μὲ ἀμέλεια ζωγραφισμένος. Τέτοιαις ἀδυναμίαις, ἢ καλύτερα ἀπροσεξίαις τοῦ συγγραφέως παρουσιάζει πολλὰς τὸ ἔργον. Ὁ κ. Χὸρν δὲν ἔλαβε πολὺ ἔνθουσιον τοῦ θεατῆρος καὶ ἰδίως δὲν ὑπελόγησεν, ὅτι σὸ θέατρον, πὸν χίλια δὺὸ πράγματα ἀποσποῦν τὴν προσοχὴν τοῦ κοινοῦ ἀπὸ τῆ σκηνῆς, οἱ μεγάλας γραμμῆς πρέπει νὰ εἶναι ὅσῳ τὸ δυνατὸν περισσότερες.

* Ἐπειτα καὶ τὸ παίξιμον τῶν ἠθοποιῶν ἀδίκησεν πολὺ τὸ ἔργον του. Ἄν ἐξαιρέσῃ κανεὶς τὴν δα Κοιτοπούλη καὶ τὸν κ. Κούρτελη ἐν μέρει, ὅλοι οἱ ἄλλοι ἔκαναν ὅ,τι ἤθελαν. Ἀλλὰ καὶ ὁ σκηρικὸς διάκοσμος ἦταν ἀνακριβής. Καὶ τὸ περιβάλλον ἐνὸς καλοκαιρινοῦ θεάτρον ἀκατάλληλον γιὰ ἓνα ποιητικὸν ἔργον σὰν τὴν Μελάχρα. Ἀκόμα καὶ ἡ ζέστη πὸν ἔκανε ἐκεῖνο τὸ βράδν ἦτο ἀνυπόφορον...

Ὅπως δὲ ποτε, τὸ ἔργον ξεχωρίζει—εἶν' ἡ ἀλήθεια αὐτῆ—ἀπὸ ὅλα σχεδὸν τὰ ἑλληνικὰ ἔργα, πὸν ἐγράφησαν ἕως σήμερον. Καὶ τὸ τέλος του

—τὸ ξεφάντωμα τοῦ Μοιραίου—ἐγγίζει τὸ τέλειον. Ὁ ποιητῆς του ἂν δὲν κατώρθωσεν νὰ ὑποτάξῃ μίαν γενναίαν τὸν ἔμπνευσιν εἰς τοὺς νόμους τῆς σκηνῆς, ἐπέτυχεν ὅμως νὰ μᾶς δώσῃ ἓνα ὑπέροχον ποίημα. Καὶ ἀπὸ τὸν συγγραφέα τῶν «Πετροχάρηδων», τὸν τεχνίτην δηλαδὴ τῶν ὄραϊων δραματικῶν σκηνῶν, μπορεῖ κανεὶς νὰ περιμένῃ μὲ πεποίθησιν εἰς τὸ μέλλον, ἓναν συνδυασμὸν τέλειον ἔμπνεύσεως κ' ἐκτελέσεως.

* *

Ἡ Ραχήλ, ἡ ὁμορφὴ κόρη τοῦ πλουσίου Ἑβραίου τραπεζίτου, ἐσπούδασε σὴν Ἑλβετία ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔχει γυρίσει μορφωμένη, χωρὶς προλήψεις, χωρὶς κανένα φανατισμὸν γιὰ τὴ θρησκείαν καὶ τὴ φυλὴν της. Κατὰ βάθος μάλιστα κλίνει πρὸς τὸ μέρος τῶν Χριστιανῶν.

Εἰς μίαν στιγμὴν ἐνθουσιασμοῦ δὲν διστάζει νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἀπὸ κεῖνον πὸν εἶπε «ὄφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ» καὶ «ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος» εἶνε ἀνώτερος ἐκεῖνος πὸν ἐδίδαξε «Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν.»

Τις ἰδέαις της αὐτὲς δυναμώνει ἀκόμα περισσότερον ἡ ἀγάπη της πρὸς τὸν Κάρολον Δεσύλαν, χάριν τοῦ ὁποίου ἀποφασίζει νὰ γίνῃ καὶ κατὰ τύπους Χριστιανή, νὰ βαπτισθῆ καὶ νὰ ὑπανδρευθῆ τὸν καλὸν της.

Ἐξάφνα ὅμως οἱ γνωστὲς ἀντισημιτικὲς σκηνῆς τῆς Ζακύνθου τοῦ 1891 θέτου ἀντιμετώπους καὶ ἐχθροὺς τοὺς ἕως χθὲς ἀδερφωμένους Ἑβραίους καὶ Χριστιανούς τῆς ὁμορφῆς νήσου.

Ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν τῆς Ραχήλ μόνος ὁ Δανῖκος εἶναι φανατικὸς. Οἱ ἄλλοι ὅλοι ἐλευθεριάζουν καὶ τοῦ κάκου προσπαθεῖ νὰ τοὺς φανατίσῃ. Μία στιγμῆ ὅμως, πὸν φέρουν, τὸ γέρω-Τεδέσκο πληγωμένο ἀπ' ἔξω ἀπὸ μιὰ πέτρα πὸν τοῦ ἔρριξε κατακέφαλα κάποιος ἄγνωστος, ἡ Ραχήλ κλονίζεται. Τὸ φυλετικὸν μῖσος τῆς γενεᾶς της κατὰ τῶν Χριστιανῶν ξυπνᾷ μέσα της, μεταμέλειται γιὰ τὸν ἔρωτά της καὶ τὴν ἀπόφασίν της ν' ἀλλαξοπιστήσῃ καὶ διώχῃ τὸν Κάρολον.

Ἡ πληγὴ ὅμως τοῦ πατέρα της δὲν εἶναι σοβαρά. Καὶ μετὰ τὴν πρώτην ἐντύπωσιν ξαναγυρίζει πάλι στὰ παλιὰ της τὰ ὄνειρα. Μέσα σὴν ψυχὴν της κάποια πάλιν μεταξὺ ἔρωτος καὶ καθήκοντος διεξάγεται, ἡ ὁποία τὴν ὀδηγεῖ σὴν ἀπόφασιν τῆς αὐτοκτονίας.

Τὴ στιγμὴ ὅμως, πὸν ἀρχίζει νὰ ἐκτελῆ τὸ τρελλό της διάβημα, κλεισμένη μέσα στὴν αἴθουσα καὶ προσπαθεῖ νὰ δηλητηριασθῆ ἀπὸ τὸ βαρὺ ἄρωμα τῆς μανώλιας, ἔρχεται ἡ κ. Δεσύλα νὰ τὴν παρακαλέσῃ γιὰ τὸν Κάρολο πὸν «πεθαίνει γι' ἀγάπη της.»

—Κανείς δὲν πεθαίνει γιὰ μᾶς, τῆς ἀπαντᾷ ἡ Ραχήλ. Ἐμεῖς πεθαίνουμε γιὰ τὴν ἀγάπη τῶν ἄλλων.

Ἡ πάλι ἐξακολουθεῖ ἀκόμα μέσα στὴν ψυχὴ της. Τὸ δηλητήριον τοῦ φανατισμοῦ, πὸν τῆς ἐστάλαξε τεχνικὰ ὁ Δανῆκος ἐνεργεῖ ἀκόμα. Κ' ἐπακολουθεῖ μιὰ βιαία σκηνή. Ἡ κ. Δεσύλα τὴν βρίζει, τὴν ἀπειλεῖ, πὸς ὅταν θὰ θελήσῃ ἐκεῖνη, θ' ἀντισταθῆ αὐτὴ καὶ φεύγει.

Τότε στὸ πείσμα ὅλων, ἡ Ραχήλ γράφει τοῦ Καρόλου. Ἐκεῖνος ἔρχεται καὶ τὴ στιγμὴ ἀκριβῶς, πὸν ἡ ἱστορικὴ Λιτανεία τοῦ Ἐσταυρωμένου—εἶναι Μεγάλῃ Παρασκευῇ—περνᾷ κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρό της, ἡ Ραχήλ βαπτίζεται στὰ δάκρυνά της καὶ γίνεται Χριστιανή.

Τὰ πάθη ὅμως καὶ ὁ φανατισμὸς μαίνονται ἔξω. Ὁ λαὸς ἐπαναστατεῖ κατὰ τῶν Ἑβραίων καὶ ἀπειλεῖ ἔφοδον κατὰ τῆς οἰκίας της. Ὁ Δανῆκος, τὸν ὁποῖον ὁ φανατισμὸς ἔχει τυφλώσει ζητεῖ ἓνα Χριστιανόν, τὸν πρῶτον Χριστιανόν πὸν θὰ πατήσῃ τὸ σπῆτι του νὰ τὸν σκοτώσῃ καὶ νὰ ἐκδικηθῆ.

Ὁ πρῶτος Χριστιανὸς πὸν συναντᾷ εἶναι ὁ Κάρολος. Τρελλὸς ἀπὸ τὸ μῦθός του τὸν σκοπεύει. Προσθάνει ὅμως ἡ Ραχήλ καὶ ὑπερασπίζουσα μὲ τὸ σῶμά της τὸν ἀγαπημένον της, δέχεται αὐτὴ κατάστηθα τὴ σφαῖρα.

Μὲ τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν, ὁ κ. Ξερόπουλος ἔκαμεν ἓνα ἀπὸ τὰ καλύτερα δράματά του. Θὰ ἦτο πολὺν δύσκολον νὰ πῆ κανεὶς ἂν εἶναι τὸ καλύτερό του, ἀλλὰ καὶ πολὺν παράτολμον νὰ παραδεχθῆ τὴν κριτικὴν τῶν Ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων, ἡ ὁποία τὸ ἐθεώρησεν ὡς τὸ χειρότερον.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι τὸ ἔργον αὐτὸ συνληφθὲν ὡς δράμα ἔχει περισσότερα δραματικὰ στοιχεῖα καὶ ἀπὸ τὴν «Φωτεινὴν Σάντονη» καὶ ἀπὸ τὴ «Στέλλα Βιολάντη» γιὰ νὰ μιλήσουμε μόνον γιὰ τίς δύο τελευταῖες θεατρικὰς ἐπιτυχίας τοῦ κ. Ξεροπούλου. Εἶναι ὅμως ἀναμφισβήτητον, ὅτι οὔτε τὴν ὁμαλότητα τῆς πρώτης

ἔχει, οὔτε τὴν ἐνότητα τῆς δράσεως τῆς δευτέρας.

Ἐνῶ ἡ ψυχολογία τῆς ἡρωίδος του μαρτυρεῖ μεγάλην παρατηρητικότητα καὶ μεγάλην ἐλικρίνειαν τεχνικὴν, τὸ ὅλον ἔργον δίνει τὴν ἐντύπωσιν παραστολισμένης γυναικας. Ὁ κωμικὸς τόπος, πὸν τοῦ δίνουν οἱ δύο ὑπηρέται, εἶναι ἐντελῶς περιττός καὶ σὲ πολλὰ σημεῖα κόβουν τὴν ἐνότητα τῆς δραματικῆς συγκαίνησης.

Ἴσως αὐτὸ νὰ μὴ εἶναι σφάλμα τοῦ συγγραφέως. Ὁ κ. Ξερόπουλος μὲ τοὺς δύο αὐτοὺς ὑπηρέτας, ἠθέλησε βέβαια νὰ δώσῃ μίαν εἰκόνα τῆς ἀποτυπώσεως ἐβραϊκῆς δειλείας. Οἱ κ. κ. Λεπενιώτης καὶ Χρυσομάλλης, οἱ δύο καλύτεροι κωμικοὶ πὸν ὑπάρχουν σήμερα στὸ Ἑλληνικὸν θέατρον, δὲν κατώρθωσαν νὰ τὸ ἐπιτύχουν. Ἐπαιξαν ὅπως θὰ ἔπαιζαν σὲ μιὰ φάρσα. Ἐνῶ ἔπρεπε νὰ παίξουν σὲ δράμα. Δὲν ἠμπόρεσαν νὰ προκαλέσουν τὸν οἶκτον τοῦ θεατοῦ. Τὸν ἔκαναν νὰ γελάσῃ πρὸς βλάβην τοῦ συγγραφέως. Καὶ τὸ περίεργον καὶ ἀρκετὰ χαρακτηριστικόν εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν εἶνε ὅτι ὅλοι οἱ κριτικοὶ τοὺς ἐλιβάνισαν καὶ τὰ σφάλματα τὰ δικά τους, τὰ ἀπέδωσαν εἰς τὸν κ. Ξερόπουλον.

* * *

Εἰς τὴν κ. Κυβέλην Ἀδριανοῦ, ἐδόθη ἀκόμη μία ὠραία εὐκαιρία νὰ ἐπιδείξῃ τὴν δύναμιν τοῦ δραματικοῦ της ταλέντου. Ὑπῆρξεν ὑπέροχος εἰς τὸ τέλος τῆς δευτέρας πράξεως, ὅταν μέσα στὴν ψυχὴν της ξυπνάει ὁ φανατισμὸς τῆς φυλῆς της καὶ μᾶς ἔδωσε μίαν αἰσθητικὴν συγκίνησιν πρώτης γραμμῆς εἰς τὴν σκηνὴν τῆς Λιτανείας. Ἀλλὰ καὶ ὁ θάνατός της τέλειος. Ὁρισμένως, ὁ κ. Ξερόπουλος εἶναι ὁ εὐτυχέστερος συγγραφεὺς. Τὰ ἔργα του, παιζόμενα ἀπὸ τὴν πρώτην ἡθοποιὸν τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου, στολισμένα μὲ τὴν ἰδιαίτερον στοργὴν τῆς ὠραίας Τέχνης, μὲ τὴν ὁποῖαν ξέρει νὰ τὰ περιβάλλῃ ἡ Κυβέλη, πέρουν κάποιαν ἐντελῶς ξεχωριστὴν καὶ ἰδιαίτεραν αἴγλην.

ΧΡ. ΠΑΠΑΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ

Υ. Γ.— Καὶ μία εὐχάριστος εἰδησις. Ἡ Κυβέλη μᾶς ἔρχεται τὸν χειμῶνα στὴν Ἀλεξάνδρεια.